

KLUB ČESKOSLOVENSKÝCH TURISTOV V BANSKEJ BYSTRICI

1920 – 1938

**100. VÝROČIE ZALOŽENIA
ODBORU KLUBU ČESKOSLOVENSKÝCH TURISTOV
V BANSKEJ BYSTRICI**

Sto rokov od založenia Odboru KČST v Banskej Bystrici

V roku 2019 uplynulo 130 rokov organizovanej turistiky v našom meste (1889 vznikla v Banskej Bystrici Zvolenská sekcia Uhorského karpatského spolku) a v roku 2020 si pripomíname ďalšie významné jubileum banskobystrickej turistickej histórie – 100 rokov od vzniku Odboru Klubu československých turistov v Banskej Bystrici.

Ustanovujúce zhromaždenie Odboru KČST v Banskej Bystrici, za účasti podpredsedu ústredného výboru KČST v Prahe Dr. Theodora Bastla, konalo sa 26. augusta 1920. Funkciu dočasného predsedu prevzal lesný radca Jan Dvořák a funkciu jednatela lesný revizor Július Barták. Podpísaní sú aj na stanovách Odboru KČST, ktoré sú datované 10. 10. 1920 a Ministerstvo s plnou mocou pre správu Slovenska ich schválilo dňa 22. 10. 1920. Na ďalšom valnom zhromaždení 12. 10. 1920 bol za predsedu odboru zvolený Dr. Janečko.

Predsedovia banskobystrického Odboru KČST

26. 8. 1920 – 12. 10. 1920 dočasný predseda Jan Dvořák / od 12. 10. 1920 predseda Dr. Janečko

1920	Dr. Janečko	1924-1925	Viliam Pauliny
1921	Dr. Ivan Thurzo	1925-1936	Ján Wünsch
1922	J.Országh	1937	Dr. Miloš Úleha
1923-1924	Dr. František Studnička	1938	Dr. Václav Waschko

Osobnosti z nášho regionu pôsobili aj v ústredí KČST v Prahe

VILIAM PAULINY

Bol najvýznamnejšou osobnosťou začiatkov organizovanej turistiky v rámci KČST v Banskej Bystrici. Predseda Odboru KČST BB (1924-1925), predseda Stredoslovenskej župy KČST (1926-1938), I. miestopredseda ústredia KČST v Prahe (1927-1929), predseda Slovenskej komisie KČST (1929-1931). V roku 2013 Mestské zastupiteľstvo na podnet Klubu slovenských turistov Lokomotíva vyhlásilo Viliama Paulinyho za významnú osobnosť mesta Banská Bystrica.

JUDR. JURAJ SLÁVIK (Neresnický)

predseda Stredoslovenskej župy KČST (1924-do 16. 9. 1925), I.miestopredseda od 19. 5. 1929-1935 a od 5. 5. 1935-do februára 1936 predseda ústredia KČST v Prahe. V roku 2015 Klub českých turistov ocenil zásluhy JUDr.Juraja Slávika o československú turistiku uvedením do Siene slávy českej turistiky.

V roku 2016 Mestské zastupiteľstvo na podnet Klubu slovenských turistov Lokomotíva vyhlásilo JUDr. Juraja Slávika za významnú osobnosť mesta Banská Bystrica.

Z českých činovníkov sa do histórie bystrického Odboru KČST najvýraznejšie zapísali –

Jan Wünsch (predseda odboru 1925-1936), Ludvík Stárka (podpredseda odboru 1937-1938 a župný značkář 1927-1938), dr. František Studnička (predseda odboru 1923-1924 a podpredseda Stredoslovenskej župy KČST 1924-1927). Medzi ďalších aktívnych slovenských i českých funkcionárov odboru patrí Adolf Pštros (miestopredseda 1932-1934), tajomník Július Barták, jednatel Juraj Bukvaj, propagačný a prednáškový referent pplk.František Ondruška a prof. dr. Václav Kmoníček, predseda lyžiarov a vodákov prof. Dr. Miloslav Dillinger, technickí referenti Ing.Josef Fuxa a Ing.Vojtech Kürty, značkári František Hollý a Karol Liška, matrikár Stanislav Káles, správca nocľahární Karol Neubauer, aj také známe bystrické osobnosti ako starosta Michal Samuhel, MUDr.Ludvík Nábělek, Dr. Jozef Šimčísko, nestor lyžiarstva a horolezectva Ing. Vojtech Bukovčan, profesori gymnázií Jan Roubal a Jozef Krákora, hudobný skladateľ Viliam Fíguš-Bystrý, aj jeden z prvých propagátorov organizovanej turistiky a skalolezectva - radvančan Juraj Kneppo, ktorý už v rámci Zvolenskej sekcie Uhorského karpatského spolku organizoval turistické podujatia do širšieho okolia mesta.

Ako uvádzajú zápisnice odboru, v roku 1923 mal Odbor KČST v Banskej Bystrici 101 členov, v máji 1930 mal 200 členov a o štyri roky neskôr, v septembri 1934 to bolo už 554 členov, z toho 106 dorastencov. V roku 1928 vznikol aj samostatný Odbor KČST v Radvani n.Hronom – predseda Ján Petrikovich.

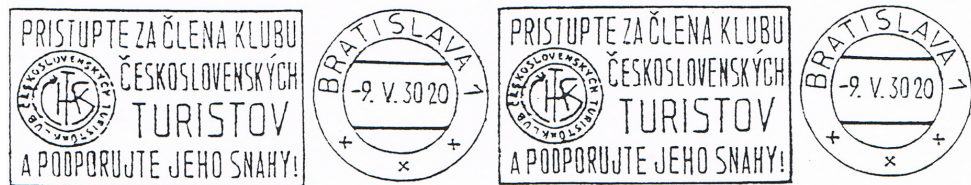
K zvyšovaniu spoločenského povedomia o turistike pod heslom „poznajme otčinu“ prišpieval aj časopis Krásy Slovenska, ktorý od roku 1921 začal vydávať Miloš Janoška s Matejom Sopkom v Liptovskom Mikuláši. V rokoch pôsobenia KČST na Slovensku mali Krásy Slovenska aj podnázov Časopis KČST s logom klubu na titulke a osobitnú rubriku Slovenský turista-Zprávy Klubu československých turistov na Slovensku. V účtovnej knihe Krás Slovenska z rokov 1921-1925 je zaznamenaných 32 predplatiteľov časopisu z Banskej Bystrice, medzi nimi aj také známe mená ako Terézia Vansová, Viliam Pauliny, Juraj Slávik, architekt Emil Belluš, hudobný skladateľ Viliam Figuš-Bystrý. **Ústredie KČST v Prahe vydávalo pre členov klubový Časopis turistů.** V roku 1920, keď vznikali početné odbory KČST na Slovensku, mal na titulke vyobrazenie bratislavského hradu

Záujem o turistiku bol podnetom aj k vydávaniu knižných sprievodcovských publikácií.

Odbor KČST v roku 1928 vydal Sprievodcu po Banskej Bystrici a Horehroní, na ktorom sa autorsky podieľali aj profesori bystrických gymnázií dr. J. Roubal a dr. J. Krákora. V roku 1938 pražské ústredie KČST vydalo prvého sprievodcu po Nízkych Tatrách, zostavovateľkou bola členka bystrického odboru Vlasta Ondrušková, autorsky spolupracovali prof. dr. Václav Kmoníček a prof. dr. Radim Kettner.

Významným športovým podujatím zabezpečovaným aj Odborom KČST v Banskej Bystrici boli v roku 1937 XIII. majstrovstvá Československej republiky v lyžovaní a rok predtým, vo februári 1936 VI. Lyžiarsky prebor KČST. Organizačný bulletin preboru KČST, spracovaný bystrickým Odborom KČST, vyšiel ako zvlášť číslo časopisu Krásy Slovenska a obsahoval aj podrobnú turisticko-spríevodcovskú časť o regióne stredného Slovenska, na ktorej spolupracovali viacerí členovia odboru - Dr. Jozef Šimčíško a Dr. Ludvík Nábělek, ktorí patrili medzi priekopníkov lyžovania a organizátorov lyžiarskych pretekov KČST, Jan Wünsch, prof. dr. M. Dillinger, Ing. Vojtech Kürty, a iní.

Odbor KČST v Banskej Bystrici mal aj pomerne rozsiahlu knižnicu a archív. Vo svojom archíve opatroval aj zbierku fotografií. V zápisnici z 13.3.1929 sa uvádza návrh Juraja Kneppa na vybudovanie turistického domu, v ktorom by bol aj priestor na knižnicu a archív, ostalo však len pri plánoch. Stretnutia a schôdze odboru sa konali v Národnom dome, v Kolkárni, alebo mestskom kasíne. Knižnica bola v roku 1935 premiestnená do budovy spolku YMCA, kde boli vhodnejšie priestory na jej sprístupnenie. Ďalší osud tejto knižnice nie je známy a z archívu Odboru KČST sa zachovala len časť dokumentov, ktoré sú uložené vo fonde Štátneho archívu v Banskej Bystrici – medzi nimi je aj zošit s rukopisnými zápisnicami zo zasadnutí výboru Odboru KČST z rokov 1928-1938. Dokumenty k histórii banskobystriického Odboru KČST nám v roku 1981 záznamom svojich spomienok osobne doplnil dlhoročný člen odboru Ludvík Stárka.

Koncom dvadsiatych, ako aj v tridsiatych rokoch, bystrický Odbor KČST zameriaval svoje aktivity najmä na stavbu turistických chát. Aj z dnešného pohľadu to boli úctyhodné výkony – tri chaty na Kráľovej studni (prvá z nich zorela týždeň pred otvorením), senník pod Trávnym Ždiarom upravený ako „ohrieváreň pre zimných športovníkov“, chata na Suchom vrchu, chata pod Chabencom a v rámci Stredoslovenskej župy KČST sa bystričania podieľali aj pri zabezpečovaní výstavby chaty pod Ďumbierom.

1925 - Pod Trávnym Ždiarom

1932 - Chata na Suchom vrchu

1932 - Chata pod Chabencom

1927 - I. Chata Kráľova studňa

1928 - II. Chata Kráľova studňa

1938 - III. Chata Kráľova studňa

V plánoch bystrického Odboru KČST v rokoch 1937-1938 bola aj stavba lanovky na Majerovu skalu, lodenice pri Hrone, chát na Donovaloch, Prašivej a v sedle Rybô – k realizácii zámerov však už neprišlo.

Odbor KČST Banská Bystrica budoval a udržiaval rozsiahlu sieť značených turistických chodníkov.

Spríevodca po Banskej Bystrici a Horehroní vydaný Odborom KČST v roku 1928 uvádza 21 značených turistických chodníkov v okolí Banskej Bystrice a na hrebeni Veľkej Fatry a Nízkyh Tatier, ktoré odbor udržiaval. V tridsiatych rokoch vydal odbor aj mapu značených turistických trás stredného Slovenska. Značkovacím referentom bol František Holý, I. značkárom Karol Liška a župným značkárom v rokoch 1927-1938 bol Ludvík Stárka.

V Dome turistiky v Archíve KST Lokomotíva je zachovaná drevená tabuľka Odboru KČST Banská s údajmi o zeleno značenej turistickej trase zo Starých Hôr cez Japeň do Harmanca

Po takmer dvoch desaťročiach aktívnej a záslužnej činnosti skončil Klub československých turistů svoje pôsobenie na Slovensku. Po zriaďujúcom valnom zhromaždení 15. 1. 1939 v Liptovskom Sv. Mikuláši, nástupníckou organizáciou na Slovensku sa stal Klub slovenských turistů a lyžiarov – a ne-

sakôr súčasný Klub slovenských turistů. Banskobystrickí turisti, ktorí pôvodne pôsobili v KČST a KSTL, založili v roku 1957 náš turistický klub Lokomotíva, ktorý sa tak stal nepriamym nástupcom spolkov z histórie turistiky v Banskej Bystrici a splnil aj pôvodný zámer odboru KČST – zriadil Dom turistiky v Banskej Bystrici v ktorom uchováva aj knižnicu a archív o histórii turistiky.

S príspešmím Mesta Banská Bystrica vydal Klub slovenských turistů Lokomotíva v roku 2020 Spracovala: Mgr. Oľga Kaliská z podkladov Archívu KST Lokomotíva Banská Bystrica Kresba na titulke prevzatá z publikácie Odboru KČST Banská Bystrica z roku 1928. Tlač DALI-BB, s.r.o. Banská Bystrica

